

Çocukla Suç İlişkisi ve Rehabilitasyonu (Çocuk Destek Merkezleri)

İçeriği Yazan: [sedatergenc](#) [1] Zaman: Salı, 04/11/2014 - 10:37

Yazar: Sedat Ergenç

Yazının Yazıldığı Tarih: 20.10.2014

1. Çocuk ve Bütçe

Hiçbir sorun yoktur ki Devlet çözümünde harcama yapmasın. Bu bakımdan konuya bütçe ile başlayacağız.

Toplam nüfusumuz içindeki çocuk nüfusunun payı %31 dir. TC Bütçesi içinde suçlardan arındırma eğitim, iyileştirme yapılması için ayrılan bütçenin %31'in çok altında olduğu görülmektedir.

TC.Bütçesi içerisinde çocuk cezaevi harcamaları 31 Milyon Tl. iken, çocuk gözetim ve iyileştirme işlemleri için ayrılan pay 5 Milyon Tl.dir. Çocuk iyileştirme için ayrılan payın çocuk ceza sistemi için ayrılan paya oranla çok düşük olduğu görülmektedir.

Ceza almış çocuklar üzerinde yapılan araştırmalarda, salıverildikten sonra cezaevine dönen çocuk oranının (%68,6) da ortalamaların ve beklentilerin çok üzerinde olduğu görülmektedir.

2012 yılında ceza mahkemelerinde sanık sıfatıyla yargılanan çocukların %45'nin çocuklar için kurulan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde yargılandıkları, yargılanan çocukların %50'sinin ise halen genel ceza mahkemelerinde yargılanmaya devam ettikleri bilinmektedir. 57 ilde çocuk mahkemesi varken 24 ilde bulunmamaktadır.

2012 adli istatistiklerine göre ortalama mahkeme görülme süresi en uzun olan 310 günle çocuk ağır ceza mahkemeleridir.

2. Çocuk - Suç İlişkisi

Çocuk ve suç kavramlarını yan-yanaya hiç yakıştırmamakla birlikte, her iki kavram arasındaki ilişki incelenirken 2 temel yaklaşım üzerinde durmak gerekir: Suça itilmiş çocuklar ve suç mağduru çocuklar.

a) Suça itilmiş çocuklar: Çocuklar ceza ehliyetini elde edene kadar, icra ettikleri eylemler suç da olsa, bu fiil suç olarak değerlendirilmemektedir. Zira çocuklar ceza ehliyeti olmayan engelliler gibi değerlendirilir. Bu sebeple işledikleri fiil suç olsa da fail olan bu çocuklar ancak bu suça başka bir yetişkin tarafından itildiği peşinen kabul edilir.

b) Suç mağduru çocuklar: Adından da anlaşılacağı gibi suça konu olmuş, işlenilen bir suçta mağdur müşteki olmuş çocuklardır ki ağırlıklı olarak dikkat çekeceğimiz çocuk gurubu bunlardır.

3. TCK ve Çocuğa Karşı İşlenen Suçlar

TCK'da tanımlanmış ve ceza öngörülmüş çocuğa karşı işlenebilen 29 suç bulunmaktadır:

- Soykırım, TCK.mad.76/e
- İnsanlığa karşı diğer suçlar, TCK.mad.77/f
- İnsan (çocuk) Ticareti, TCK.mad.80/3
- Çocuk Öldürme, TCK.mad.82/ d-e
- Çocuklar üzerinde bilimsel deney, TCK.mad.90.3
- Çocuğa işkence, TCK.mad.94/2-a
- Neticesi sebebi ile ağırlaşmış işkence, TCK mad.95 1-e,2-e
- Eziyet, Madde.96
- Koruma, Gözetim, Yardım, Bildirim Yükümlülüğünü İhlali, TCK.mad.97
- Cinsel Saldırı, TCK. mad.
- Çocukların Cinsel İstismarı, TCK.mad.103
- Reşit Olmayanla Cinsel İlişki.TCK.mad.104
- Yardım ve Bildirim Yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, TCK. mad. 98
- Hürriyetten yoksun bırakma, TCK. mad. 109
- Eğitim ve Öğretimin Engellenmesi, TCK.mad.112
- Çocuğa Yağma, TCK. mad. 149/e
- Çocuk Düşürtme, TCK.mad.99/6
- Müstehcenlik, TCK.mad.226
- Fuhuş, TCK.mad.227
- Çocuklara kumar oynatmak, TCK.mad.228
- Dilencilik, TCK.mad.229
- Çocuğun soy başını değiştirme, TCK.231
- Kötü Muamele, TCK. mad. 232
- Aile Hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali, TCK.mad.233
- Çocuğun kaçırılması ve alıkonması, TCK.mad.234
- Kanuna aykırı Eğitim kurumu, TCK.mad.263.
- Suçu bildirmeme, TCK.mad.278.
- Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi, TCK.mad.279
- Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi, TCK.mad.280.

4. Çocuk İstismarı ve İhmali

TCK.da tanımlanmış çocuğa karşı işlenen suçlar arasında çocuk istismarı toplumda çok rastlanılan ve cinsel istismar dışında genellikle cezası verilemeyen bir suçtur.

Çocukların ana-babaları gibi, onlara bakıp gözetmek ve eğitmekle görevli sorumluluk, güç ve güven ilişkisi içinde oldukları kişiler ya da yabancılar tarafından: bedensel ve/veya psikolojik sağlıklarına zarar verecek, sosyal gelişimlerini engelleyecek şekilde uygulanan tüm fiziksel, duygusal veya cinsel

tutumları, ihmali, ticari amaçlı sömürüyü kapsar. Kabul gören temel istismar modelleri ve bunlarla ilişkilendirilen suçlar şöyledir:

a. Fiziksel istismar: Çocuğun anne baba, öğretmen, bakıcı gibi çocuğa bakmakla yükümlü kişiler tarafından gerçekleştirilen, dayak atma, yakma, ısırma, sarsma, kaynar suyla haşlanma gibi olaylar sonucunda kaza dışı her türlü yaralanmasıdır. İhmal: Çocuğun beslenme, barınma, korunma, sevilme gibi temel fiziksel ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmamasıdır. Çocuğun sağlığı ve gelişimine olumsuz etkileri olabilir. Fiziksel istismar olarak tanımlanmış suçlar:

-Çocuğun aç veya susuz bırakılması, uykusuz bırakılması, zor koşullarda çalışmaya mecbur edilmesi gibi ona karşı merhamet ve şefkatle bağdaşmayacak nitelikte kötü muamelede bulunulması (TCK m. 232),

-Çocuğun bedeninde sigara söndürülmesi veya diğer ağır yaralamalarda bulunmak, günlerce bir odaya kapatmak gibi kötü muamele boyutunun ötesine geçen davranışlara maruz kalması (TCK m. 86, 94, 96, 109)

b. Cinsel istismar: Çocuğun, bir erişkin ya da yaşça ya da gelişimsel olarak kendinden oldukça büyük bir başka çocuk tarafından ne anlama geldiğini kavrayamayacağı, gelişimsel olarak hazır olmadığı, onay veremeyeceği, kanunlara ve toplumun kültürel değerlerine aykırı cinsel eylemlere; karşı tarafın cinsel doyumunun sağlanması amacıyla karıştırılmasıdır. Cinsel istismar olarak tanımlanmış suçlar:

-Çocuğun cinsel istismarı suçu (TCK m. 103),

-Reşit olmayanla cinsel ilişki suçu (TCK m. 104),

-Müstehcenlik suçu (TCK m. 226),

-Fuhuş (TCK m. 227)

c. Duygusal/psikolojik istismar: Çocuğun ruh sağlığını ve gelişimini bozan, reddetme, aşağılama, tehdit etme, suçlama, gibi söz ve davranışlara süregen olarak maruz kalmasıdır. Sıklıkla diğer istismar biçimlerine eşlik eder.

Duygusal/psikolojik istismar olarak tanımlanmış suçlar:

-Dilencilikte araç olarak kullanmak (TCK m. 229)

-Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali (TCK m. 233)

-Çocuğun kaçırılması veya alıkonulmasını (TCK m. 234)

İstismar Tipi %

Psikolojik 85

Fiziksel 78

Cinsel 38

İhmal 32

Fiziksel/Psikolojik 38

Cinsel/Psikolojik 30

Cinsel/Fiziks/Psikoloj 13

İstismara ilişkin bazı bulgular: Bir sivil inisiyatif olarak İzmir’de faaliyetini sürdüren Çocuk İstismarı Araştırma Gurubu tarafından İzmir’deki Eğitim Hastanelerinde çocuk istismarı tanısı alan olgularla ilgili 18 Aylık bir takip yapılmış, düşük ölçekli de olsa yapılan takip ve incelemelerin sonucunda düzenlenen raporlama sonuçları dikkatimizi çekmiştir.

İstismar Eden %

Baba 72

Anne 34

Üvey baba 2 6

Aile yakını 2 6

Hala 1 3

Teyze 1 3
Üvey anne 1 3

İstismar tipine bakıldığında %85'inde psikolojik, %66'sında fiziksel, %38'inde cinsel idi. Saf fiziksel istismar (Fİ) yalnızca %16'sında saptanırken %38'inde hem fiziksel hem de psikolojik istismar saptanmıştır. Olguların %13'ünde üç tip istismar bir arada bulunmuştur.

Lezyonlar şöyle belirlenmiştir: Ensest %37.5, boğma %1.25 olgu, ağır fiziksel ihmal %1.25 olgu, kırık %0.93 olgu, zehirlenme %0.93 olgu, yakma %0.62 olgu, intrakraniyal kanama %0.62 olgu, yumuşak doku lezyonu %0.62 olgu, ağır aşağılama %0.31 olgu, cinsel pazarlama %0.31 olgu.

Mağdurların cinsiyet dağılımı %41 erkek, %59 kız olarak belirlenmiştir.

İstismarcıların %72'sinde baba, %34'ünde anne, %6'sında üvey baba, %6'sında ailenin yakını, %3'ünde hala, %3'ünde teyze, %3'ünde üvey anne ve %19'unda birden fazla aile bireyi olarak belirlenmiştir.

İstismar Sebebi %
Düşük eğitim düzeyi 75
Anne/babada ruhsal sorun 69
Aile içi şiddetli geçimsizlik 66
Aile içi şiddet 59
Düşük sosyo-ekonomik düzey 56
İşsizlik 44
Anne/babada alkol kullanımı 47
Parçalanmış aile 44

Çİ ile ilişkili risk faktörlerinden en sık saptananlar sırayla şöyle belirlenmiştir: Düşük eğitim düzeyi %75, anne/babada ruhsal sorun %69, aile içi şiddetli geçimsizlik %66, aile içi şiddet %59, düşük sosyo-ekonomik düzey %56, anne/babada alkol kullanımı %47, işsizlik %44 ve parçalanmış aile %44. Yüzde 94'ünde üç ve daha fazla Çİ risk faktörü saptanmıştır.

(Doç.Dr. İ.Hamit Hancı, "İzmir'de Eğitim Hastanelerinde Çocuk İstismarı Tanısı Alan Olgularla İlgili Çocuk İstismarı Araştırma Gurubunun 18 Aylık Deneyimi" Ege Ü. Tıp Fak. Adli Tıp A.D)

5. İhmal/İstismarı Bildirme Zorunluluğu

Çocuğun ihmal ve istismarını önleme yönünde uluslar arası ve ulusal düzenlemeler vardır:

- B.M. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
- Çocukların Satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi ile ilgili İhtiyari Protokol
- Medeni Kanun
- Çocuk Koruma Kanunu
- Türk Ceza Kanunu
- 2828 Sayılı Kanun

Türk Ceza Kanununda, belli suçlar bakımından toplumdaki herkese (m. 278) veya bazı görevlerde bulunan kişilere (m. 279, 280) suçu ihbar etme yükümlülüğü getirilmekte ve bu yükümlülüğün ihlali ceza yaptırımına bağlanmaktadır. Çocuklara karşı işlenen suçların ihbar edilmesi bakımından TCK'da özel bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, bildirilmesi gereken suçun mağdurunun onbeş yaşını bitirmemiş bir çocuk olması, suçu bildirmeme suçunun (TCK m. 278) cezayı ağırlaştıran nitelikli hali olarak kabul edilmiştir.

TCK'nın 278. maddesinde belli suçların ihbar edilmesi herkese bir yükümlülük olarak yüklendikten sonra, TCK'nın 279. maddesinde kamu görevlileri, 280. maddesinde ise sağlık mesleği mensupları bakımından özel ihbar yükümlülükleri öngörülmüştür. TCK'nın 279. maddesinde kamu görevlileri (TCK m. 6/f. 1, bent c), kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini görevleriyle bağlantılı olarak öğrendiklerinde, durumu yetkili makamlara bildirmekle yükümlü kılınmışlardır. Bu yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya geç yerine getirmeleri halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmüş; failin adli kolluk görevini yapan kişi olması halinde ise

cezanın yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir. Bu suçun oluşabilmesi için, bildirim konusu suçun kamu görevlisinin yürüttüğü görevle bağlantılı olması gerekir. İşlenen suçun kamu göreviyle bağlantılı olarak, yani yapılan kamu görevi dolayısıyla öğrenilmemesi halinde 279. madde oluşmaz; bu durumda diğer unsurları da gerçekleştiği takdirde 278. veya 280. maddedeki suçlar oluşabilir. (Prof.Dr.M.Koca, "Çocuk İstismarında İhbar Yükümlülüğü" İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:3 Sayı:1 Yıl 2012)

Çocuk Koruma Kanunu'nun 6. maddesinin 1. fıkrasında belli kişi ve kurumlar bakımından daha geniş bir ihbar yükümlülüğü öngörülmüştür. Bu hükme göre, "Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür"

6. Çocuğu karşı suç işlendiğini öğrendiğinizde ilk bildirim nereye ve nasıl yapılır:

a- Telefon/internet vasıtasıyla;

1. Aile ve Sosyal Politikalar İl İlçe müdürlüklerine,
2. Alo 183 Aile-Kadın-Çocuk-Yaşlı ve Engelli Sosyal Destek Hattı,
3. Başbakanlık BİMER'e (internet),
4. Emniyet birimleri, polis ve jandarma karakollarına,
5. Alo 155 Polis İmdat Hattı,
6. Alo 156 Jandarma İmdat Hattı,

b- Bizzat;

1. Aile ve Sosyal Politikalar İl ve/veya ilçe müdürlüklerine,
2. Emniyet birimleri, polis ve jandarma karakollarına,

7. İşletilen İdari ve Hukuki Süreç

a) Bildirim Bakanlık merkez ve taşra teşkilatına yazılı, sözlü veya bizzat yapıldığında;

aa.Yapılan bildirimin konusu TCK.ya göre suç değilse (yoksulluk-yoksunluk) idari işlem ve inceleme başlatılır. Konunun sosyal incelemesi yapılarak gerekli süreç başlatılır:

- Aile yanında sosyo-ekonomik deste
- Evlat edindirme,
- Koruyucu aile,
- Kurum bakımı (Sevgi evleri, Çocuk evleri)

bb.Her ne suretle olursa olsun çocuğa karşı suç işlendiğinin Bakanlık merkez ve taşra birimlerince öğrenilmesi ile birlikte, emniyet ve kolluk kuvvetleri de dahil edilerek adli süreç başlatılır. Çocuğa idari kararlar veya mahkeme kararıyla tedbir uygulanır. ÇOKİM (Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimine-39+10 adet) ve akabinde Çocuk, KBRM-BSRM yerine uygulamaya konan Çocuk Destek Merkezine alınarak güvenliği sağlanır. Bilahare standart olarak durumuna uygun bakım modeli belirlenir:

- Aile yanında sosyo-ekonomik destek,
- Evlat edindirme,
- Koruyucu aile,
- Kurum bakımı (Sevgi evleri, Çocuk evleri)

b) Bildirim emniyet kuvvetlerine yapılmışsa, mevzuatı dairesinde idari ve adli süreç başlatılır. Eş zamanlı veya adli süreç sonunda adli-idari tedbir uygulanır (a/1-2)

c) Bildirim Bimer, 183-155-156 aracılığıyla yapılmışsa, mevzuatı gereği idari ve adli süreci başlatacak şekilde ya Bakanlığımız ilgili birimleri veya doğrudan emniyet-kolluk birimleri aracılığıyla adli süreç başlatılır. Eş zamanlı veya adli süreç sonunda adli-idari tedbir uygulanır (a/1-2)

7. Çocuğu sokağa ve suça iten aile modelleri

Çocukların sokak tehlikesi ile karşılaşmasını sağlayan ve buna davetiye çıkaran şu aile modelleridir:

- Çocuğun temel gereksinimlerini karşılamaktan yoksun aile,
- Ekonomik yoksulluk içindeki aile,
- Sosyal güvenlikli yoksun aile,
- Resmi nikahı ve nüfus kaydı yapılmamış aile,
- İşsiz, vasıfsız, eğitimsiz aile,
- Sosyal yardıma bağımlı aile,
- Sağlık sorunları olan aile,
- Sağlık sorunlarının çözümünde bilgiye gereksinimi olan aile,
- Çocuğu aşırı kollayan, koruyan aile,
- Çocuğa karşı baskıcı, dayatıcı olan aile,
- Madde kullanımı ve bağımlılığı olan aile,
- Çocuğunu ihmal ve istismar eden aile,
- Parçalanmış ya da çocuğuyla birbirini reddeder konuma gelmiş aile,
- Bireylerinin birbirine karşı şiddet uyguladığı aile,
- Çocuklarıyla aralarındaki yaş farkı fazla olan aile,
- Anne egemen, baba sindirilmiş aile (rol karmaşası)
- Çocuğuna karşı güdülenmesi eksik aile,
- Ebeveynlerden birisi fuhuşa itilmiş aile,
- Ebeveynlerden birisi cezaevinde olan aile,

8. Takip ve Rehabilitasyon (Çocuk Destek Merkezleri)

Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta yaşayan çocuklara sunulan hizmetler, akıl ve bilimin rehberliğinde uluslararası standartlarda ve ülkemizin gerçeklerine uygun modernize edilmektedir. Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta yaşayan çocuklara hizmet veren merkezlerin çocukların özelliklerine göre farklı isimlerle adlandırılması, çocukların korunmaya muhtaçlığı ve mağduriyetlerine işaret etmekte; hem kendilerine yönelik algılarında hem de okul ve sosyal hayatlarında akranları tarafından olumsuz bakış açısı gelişmesine sebep olduğundan 19.02.2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6518 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Çocuk Destek Merkezleri olarak yeniden tanımlanmıştır.

Bakanlığımız suç mağduru, suça sürüklenen, sokakta ve risk altında bulunan çocuklara özgü Çocuk Destek Merkezleri oluşturmaktadır. Bu çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini ve diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektedir.

Çocuk Destek Merkezlerinin hizmet kapasitesinin nitelik ve niceliğini artırmaya yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Çocuklara yönelik hizmet veren binaların yapıları iyileştirilmiş, rehabilitasyon hizmetinin sağlanabileceği yeni hizmet binaları oluşturulmaktadır. Yeni oluşturulan projelerde kampüs içerisinde villa tipi evlerden oluşan yaşam üniteleri, çocukların iş ve uğraşı yapabileceği alanlar, açık ve kapalı spor alanları, hobi bahçeleri, hayvan barınakları, eğitim atölyeleri, terapi odaları ve görüşme odaları gibi alanların oluşturulduğu, çocukların kendilerine zarar vermesini önleyen malzemelerin kullanıldığı ve çocukların takip ve kontrolünü sağlayan akıllı binalar oluşturulmaktadır. Merkezler madde bağımlılığı ve suça sürüklenen çocuklar için en fazla 30 kapasiteli, sokakta yaşayan ve suç mağduru çocuklar için ise en fazla 40 kapasiteli olarak hizmete açılmaktadır. Çocukların kaldığı villa tipi evler 10 çocuğun kalabileceği şekilde yapılmaktadır. Evler çocuklarda mahremiyet duygusunun oluşturulması ve birbirlerine zarar vermemesi için tek kişilik veya üç kişilik odalar şeklinde planlanmıştır.

Merkezler; çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, sokakta yaşama, gebelik, madde bağımlılığı gibi ihtisas alanlarında yaş gruplarına (11-14/15-18) ve cinsiyetlerine göre ihtisaslaştırılmaktadır. 11 yaş altı benzer nedenlerle korunma altına alınan çocukların ise aile bakım modellerinden öncelikle yararlandırılması veya diğer sosyal hizmet birimlerimiz olan çocuk evleri ve sevgi evleri

modellerinden yararlandırılması planlanmıştır.

Bölgesel ihtiyacı karşılayacak ihtisas birimlerin oluşturulmasına devam edilmektedir.

Desteğe en fazla ihtiyacı olan çocuk grubumuza sunulan hizmetlerin nitelik ve niceliği iyileştirilmekte olup nitelikli personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

Çocuklarımız çeşitli yollarla kurumumuz himayesinde korunma altına alınmaktadır. Benzer ihtiyaçları olan çocuklarımız vatandaşlarımız tarafından il müdürlüklerimize veya Alo 183 Hattımıza başvuru yapmakta, kamu kurum ve kuruluşlarımız yönlendirmekte, ailenin veya çocuğun kendisi müracaat etmekte veya adli mercilerce yönlendirilebilmektedir. Kurumumuza gönderilen çocukların aile ve sosyal çevresini kapsayan sosyal incelemesi Bakanlığımız sosyal çalışma görevlilerince yapılmaktadır. Korunmaya ihtiyacı olduğu sosyal çalışma görevlilerinin düzenlediği sosyal inceleme raporları ile tespit edilen çocuklar hakkında ilgili mahkemeye müracaat edilerek 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunun 5. Maddesi gereğince koruyucu ve destekleyici tedbirler talep edilmektedir. Çocuğun ihtiyacına göre sağlık, eğitim, danışmanlık ve bakım tedbirlerinden birisi veya hepsi birden talep edilebilir. Mahkeme; çocuğun madde bağımlılığı, davranış bozukluğu, eğitim ihtiyacı, vb. ihtiyaçları doğrultusunda tedbir kararlarına hükmetmektedir. Örneğin madde bağımlısı bir çocuk hakkında mahkeme sağlık ve bakım tedbir kararını aynı anda verdiğinde çocuğun öncelikle Sağlık Bakanlığının çocuklara özgü oluşturduğu ama yaygın olmayan ülkemizde sadece İstanbul ve Diyarbakır ilinde bulunan Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezlerinde (ÇEMATEM) bağımlılık tedavilerinin (detoks ve tıbbi rehabilitasyon) yapılması tedavi sonrası sosyal rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla Bakanlığımıza bağlı Çocuk Destek Merkezlerine yönlendirilmektedir.

İstismar, suça sürüklenme, sokakta yaşama öyküsü olan aynı zamanda bağımlılık öyküsü olan çocukların cinsiyet durumları da ayrıştırılarak ayrı ihtisas birimlerde sosyal rehabilitasyonları sağlanmaktadır.

Örneğin;

- İstismar mağduru madde bağımlısı kız çocukları (11-14/ 15-18)
- İstismar mağduru madde bağımlısı erkek çocukları (11-14/ 15-18)
- Suça sürüklenen madde bağımlısı kız çocukları (11-14/ 15-18)
- Suça sürüklenen madde bağımlısı erkek çocukları (11-14/ 15-18)
- Sokakta yaşayan madde bağımlısı erkek çocukları (11-14/ 15-18)

Hakkında bakım tedbir kararı verilen bu çocuklar yeni oluşturulan yakın zamanda yürürlüğe girmesini planladığımız Çocuk Destek Merkezleri yönetmeliğince kendilerine özgü oluşturulan Çocuk Destek Merkezlerine alınmakta olup bu merkezlerde çocuğun kuruluşa kabulü ile meslek elemanlarından bir danışman ataması yapılmaktadır. 10 çocuğun bir danışmanı ve bir bakım elemanı olacaktır.

Danışman; çocuğa merkez hakkında bilgi verir ve uyum sürecini gerçekleştirir. Çocuk hakkında yapılacak çalışmaları bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek programı doğrultusunda hazırlar, uygulama planına dönüştürür. Merkezde görevli diğer meslek elemanları ile değerlendirerek uygulamaya geçer. Uygulama planını mahkemenin onayına sunar. Çocukların yeteneklerine ve isteklerine göre sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere düzenli katılımlarını sağlar. Çocukların, merkezden ayrıldıktan sonraki hayata hazırlanmasına yönelik çalışmaları yürütür.

Yeni oluşturulan sistem ile Çocuk Destek Merkezleri; çocukların kontrol altında tutulduğu, dış tehlikelere karşı tedbirlerin alındığı merkezlerdir. Bu merkezlerde kamera sistemi ve özel güvenlik hizmeti ile güvenlik tedbiri alınmaktadır. Merkeze kabulü yapılan çocuğun ilk 15 gün oryantasyon sürecini tamamlamadan merkez dışına çıkışına yönelik izin verilmemekte, çocukların güvenlik ihtiyacı, kendini kontrol etme becerisi, hizmeti reddetme gibi durumlar dikkate alınarak dışardaki aktivitelere refakatli veya refakatsiz çıkıp çıkmayacağının kararı çocuğun danışmanı ile diğer meslek elemanlarından oluşan bir komisyon tarafından karar verilecektir. Çocuğun eğitim ve öğretim sistemi içerisinde örgün eğitime devam etmesinin riskli olduğu durumlarda eğitim tedbiri kapsamında merkezlerin içinde oluşturulan sınıflarda bireyselleştirilmiş eğitim alması planlanmıştır. Örnek uygulamalarımız bulunmakta olup bunları yaygınlaştırmayı düşünüyoruz. İstanbul'da Ağaçlı Kız Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi bünyesinde okul hizmet vermektedir. Ayrıca İstanbul'da sokaktaki çocuklar için ise Vakıfbank Yatılı İlköğretim Okulu oluşturulmuştur. Bu okullarda çocuklara bireyselleştirilmiş eğitim verilmektedir.

Çocuğu korumaya, iyileştirmeye, desteklemeye ve davranış değişikliği oluşturmaya yönelik

hizmetler yapılandırılmaktadır.

Bu merkezlerin standart personel sayıları belirlenmiş olup personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Bakanlığımıza bağlı olarak 61 Çocuk Destek Merkezi hizmet vermektedir. Merkezlerin hizmet kalitelerinin artırılması ve sayısının artırılması amacıyla çalışmalarımız devam etmektedir. Bölgesel ihtiyacı karşılayacak Çocuk Destek Merkezlerinin oluşturulması amacıyla 24 Çocuk Destek Merkezi inşaa çalışmaları yatırım programı kapsamında devam etmektedir. 2015 yılı için ise 12 Çocuk Destek Merkezi daha yatırıma alınması teklif edilmiştir. İnşaa çalışmaları devam eden ve 2015 yılı için teklif edilen Çocuk Destek Merkezi inşaa yeni proje ile yapılmaktadır.

9. Psiko-Sosyal Destek Programı

Rehabilitasyon hizmetinin içeriğinin oluşturulması kapsamında; Çocuk Destek Merkezlerinde çocuklara ve ailelerine verilecek psiko-sosyal destek programı ile ilgili öncelikle Adalet Bakanlığının Çocuk Eğitim Evlerinde 2007 yılından bugüne uyguladığı ve uygulama ile gelişim sağladığı psiko-sosyal destek programının (ARDİÇ) içeriğinin kullanımı ile ilgili izin alınmıştır. Bakanlığımızda oluşturulması planlanan psiko-sosyal destek programı için Adalet Bakanlığının bu alandaki bilgi ve tecrübesinden yararlanılmaktadır.

Çocuk Destek Merkezleri çocukların sağlıklı bir birey olarak, sosyal yaşamla uyumlandırılacağı süreçleri içeren psiko-sosyal destek programlarının uygulandığı merkezlerdir. Bu merkezlerin amacı çocuklara; sosyal ve kişisel sorumluluk bilinci ile kurallara uyma alışkanlığı kazandırmak, meslek edindirmeye yönelik mesleki eğitime veya örgün eğitime yönlendirmek, psiko-sosyal destek sürecini tamamlama aşamasına gelen çocuklara yönelik ise; aile yanında izlenmesi amacıyla danışmanlık tedbiri alınarak ailelerine döndürülmelerinin sağlanacağı gibi, aile yanına döndürülemeyen çocuklar için ise koruyucu aile veya sevgi evlerinde korunmaya devam ettirilmeleri sağlanmaktadır.

Bakanlığımızca Çocuk Destek Merkezinde suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta yaşayan çocuklar ve ailelerine yönelik psiko-sosyal destek programı geliştirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Çocuk Destek Merkezleri için geliştirilen psiko-sosyal destek programında ARDİÇ programını geliştiren akademisyenlerle birlikte çalışıyoruz.

Çocuk Destek Merkezlerine sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, sosyolog, öğretmen gibi meslek gruplarından danışmanlar atanacak, merkezde kalan her çocuğun bir danışmanı olacaktır.

İlk defa uygulanacak psiko-sosyal destek programıyla, hedef kitledeki her bir çocuğun yaşam becerisini zenginleştirmesi, entellektüel kapasite edinmesi, refah ve mutluluk içinde yaşam kalitesini artırılması hedeflenmektedir.

Bakanlığımız tarafından ilk defa hayata geçirilecek çalışma kapsamında, bu merkezlerden hizmet alan çocuklara ve ailelerine uygulanacak programın içeriğinin belirlenmesine yönelik "Çocuk Destek Merkezlerinde Uygulanacak Psiko-sosyal Destek Programının Geliştirilmesine Yönelik Çalıştaylar" yapılmaktadır. Avrupa Birliğinin finansmanlığında UNICEF'in teknik desteği ile Bakanlığımız, Adalet Bakanlığı, Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yürütücülüğünde 2012 yılından beri devam eden Çocuklar İçin Adalet Projesi kaynakları kullanılarak yapılan çalıştaylara, Bakanlığımız yetkilileri, saha çalışanları ve akademisyenler katılmıştır. Çalıştay çıktıları doğrultusunda çocuklara ve ailelerine uygulanacak psiko-sosyal destek programı taslak eğitim modülleri ve bireyselleştirilmiş risk değerlendirme ölçeği hazırlanmıştır. Ankara'da 2-4 Temmuzda ilk çalıştay, 27-29 Ağustos'da ikinci çalıştay gerçekleştirilmiştir. Ankara'daki ikinci çalıştayda taslak eğitim modülleri değerlendirilmiş ve saha çalışanları tarafından her bir modülün pilot uygulaması başlatılmıştır. Ankara'da 17-19 Eylül 2014 tarihlerinde de 3. çalıştayın yapılması planlanmaktadır. Eylül'de yapılacak üçüncü çalıştayda uygulama sonuçlarının geri bildirimleri alınarak program nihai hali verilerek programın uygulamasına yönelik sahada çalışan tüm meslek elemanlarına Ekim ayı içinde eğitim verilecektir. 2014 yılı Kasım ayında da programın uygulanmasına başlanacaktır. Psiko-sosyal destek programının bileşenleri; bireysel risk değerlendirme ölçeği, bireysel danışmanlık, grup çalışmaları, aile çalışmaları, temel beceri kazandırma ve destekleyici ortam kriterlerinin oluşturulmasıdır.

Program ile merkeze kabulü yapılan çocuğun ilk 10 gün içinde danışmanı tarafından bireysel risk değerlendirme ölçeği uygulanacaktır. Ölçekte çocuğun merkeze geliş şekli, geliş nedeni, çocuğun eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, yaşadığı yer, arkadaş ilişkileri, fiziksel durumu, ruhsal durumu, alkol ve madde kullanım durumu, istismar ve suça sürüklenme durumu, kişisel özellikleri, davranış sorunları ve ailevi özellikleri sorulmaktadır. Ölçek sonrası ortaya çıkan ihtiyaçlara göre çocuğa grup çalışmaları ve bireysel danışmanlık yapılacaktır. Bireyselleştirilmiş risk değerlendirme ölçeğinin yazılımı da yapılmakta olup meslek elemanları her bir çocuğa uyguladıkları ölçeğin elektronik ortamda raporlamasını da alabileceklerdir. Yasa gereği uygulama planı hazırlaması gereken meslek elemanına ölçekte çocuğun ihtiyaçları doğrultusunda uygulama planı da program dahilinde oluşturacaktır. Program meslek elemanının rapor hazırlamasını kolaylaştıracak çocuğun ihtiyaçları bilimsel temellerle hazırlanmış ölçekle ortaya konulacaktır. Ayrıca ülke genelindeki çalışmalar çocuk bazında elektronik sistemle takibi yapılabilecektir.

Destekleyici ortam bileşenleri ile etkin danışmanlık sisteminin kurulması, çocuğun takibinin sağlanması öngörülmüştür.

Bireysel danışmanlık çalışmalarında; evden kaçma, kendine zarar verme davranışı, intihar, istismar mağduru, kriz yönetimi, krize müdahale ve travma ile ilgili bölümler bulunmaktadır.

Grup çalışmaları ise kişisel gelişim, sağlıklı yaşam, duygusal düzenleme, kişilik gelişimi ve bağımlılık olmak üzere 5 bölüm ve 78 oturumdan oluşmaktadır. Her bir oturumun 45dk sürmesi planlanmaktadır. Kişisel gelişim 21, sağlıklı yaşam 14, duygusal düzenleme 12, kişilik gelişimi 12 ve bağımlılık 19 oturumdan oluşmaktadır. Kişilik gelişimi ve sağlıklı yaşam modülleri tüm çocuklara uygulanırken diğer modüller çocukların bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları dikkate alınarak uygulanacaktır. Suça sürüklenme, istismar mağduru olma, madde bağımlılığı, gebelik, öfke kontrolü, dürtü bozukluğu vb. durumlara göre uygulanan modüller bireysel ihtiyaçlar doğrultusunda uygulanacaktır.

Destekleyici personel eğitimi (merkezde görevli diğer personel) ile personelin rehabilitasyon hizmetinin bir parçası olması ve sistemin tüm bileşenleri ile yapılandırılması amaçlanmaktadır.

Aile eğitim programlarının bireysel danışmanlık hizmeti ile verilmesi planlanmıştır. Ailelere çocukların özellikleri, ergen ile yaşama, kriz yönetimi, bağımlılık vb. konularda danışmanlık verilmesi planlanmaktadır.

Programla; çocuğun kişilik gelişiminin sağlanması, travmalarının ortadan kaldırılması, suç ve madde bağımlılığı ile ilgili davranış değişikliği oluşturmak sokak ve özgür yaşam tarzından kurallı yaşam becerisinin kazandırılması hedeflenmektedir.

Programla, hedef kitledeki her bir çocuğun danışmanının olması ve çocukların yaşam becerisi zenginleştirilip, entelektüel kapasitesi artırılıp refah ve mutluluk içinde yaşam kalitesini yakalaması hedeflenmektedir.

Bakanlığımıza Çocuk Destek Merkezlerinde çocuklara ve ailelere yönelik standartlaştırılmış bir program uygulanacak, bireysel ve grup çalışmaları yapılacaktır.

Çocukların temel gereksinimlerinin karşılanması, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının belirlenerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, en kısa zamanda aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmetler yapılandırılmaktadır.

10. Grup Çalışmalarında İşlenecek Konu Başlıkları

11.

a) Kişisel Gelişim Modülü

Oturumlar Hedefler

1. Ben kimim Kendini tanıma
2. Özgüven Özgüven
3. Duygularımız Duygu tanımlama
4. Etiketlerimiz Stigmatizasyon
5. Hedeflerim Hedef koyma
6. İçimdeki ses Özanelayış
7. Ben ne diyorum, o ne anlıyor İletişim

8. Duymak değil, dinlemek İletişim
9. Sözcüklerdeki ben Kendini ortaya koyma
10. Hayır'ın gücü Kendini ortaya koyma
11. Benim tarzım Kendini ortaya koyma
12. Binbir yüzler Duygu tanımlama
13. Sınırını çiz İlişki yönetimi
14. Kim arkadaşım İlişki yönetimi
15. Mesafeni koru cilişki yönetimi
16. Ebeveynin penceresinden bakmak Aile ilişkileri
17. Orta yolu bulalım Aile ilişkileri
18. Cinsel istismar Cinsel istismardan korunma
19. Cinsel istismar -2 Cinsel istismardan korunma
20. Bedenim özel Cinsel istismardan korunma
21. İlişkide şiddet Cinsel istismardan korunma

b) Sağlıklı Yaşam Modülü

Oturlar Hedefler

1. Sigara bilgilendirme Bağımlılık
2. Beslenme Genel sağlık
3. Alkol hakkında bilgilendirme Bağımlılık
4. Temizlik Genel sağlık
5. Zarar verme Kendine zarar verme davranışı
6. Sarı ışık Kendine zarar verme davranışı
7. Şimdi ve burada Kendine zarar verme davranışı
8. Düzenli yaşa, sağlıklı ol Genel sağlık
9. Bağımlı olma, özgür ol Bağımlılık
10. Ergenlik, Üreme ve cinsel sağlık
11. Cinsellik Üreme ve cinsel sağlık
12. Hamilelik Üreme ve cinsel sağlık
13. Cinsel sorunlar Üreme ve cinsel sağlık
14. Sağlıklı cinsellik Üreme ve cinsel sağlık

c) Duygu Düzenleme Modülü

Oturlar Hedefler

1. Hızlı-öfkeli değil; sakin-kontrollü Öfke kontrol
2. D+D=D Duygu, düşünce, davranış
3. Öfke değil, öfkeli davranmak sorun Öfke kontrol
4. O seni değil, sen onu kontrol et Öfke kontrol
5. Şalterler attı Öfke kontrol
6. Dengeni bul Stresle başa çıkma
7. Dur, düşün, değiştir Duygu, düşünce, davranış
8. Direksiyon sende Stresle başa çıkma
9. Yükleri hafiflet Stresle başa çıkma
10. Erteleme tuşu Dürtüsellik
11. Dur, düşün, harekete geç Dürtüsellik
12. Frenleme sistemi Dürtüsellik

d) Kişilik Gelişimi

Oturlar Hedefler

1. Onun penceresinden bakmak Empati
2. Değerlerimiz - 1 Değerler
3. Değerlerimiz - 2 Değerler
4. Düşüncemdeki hata - 1 Düşünce hataları
5. Düşüncemdeki hata - 2 Düşünce hataları
6. Yoldayım Hedef koyma
7. Değişim zamanı Değişim

8. Affetmek büyüklüktür Kabullenme
9. Çözüm merdiveni Sorun çözme
10. Farklı düşün Sorun çözme
11. Çözüm fırtınası Sorun çözme
12. Duygu ve düşüncemin yönü Dürtüsellik

e) Bağımlılık

1. Oturumlardan önce
2. Alkolün etkileri
3. Maddeler ve etkileri
4. Bağımlılık nedir?
5. Şartlanmayın
6. Beyin ve bağımlılık
7. Bağımlılık değersizleştirir
8. Şeytanın avukatı
9. Sağlıklı ve özgür ol
10. Riskli şekerler
11. Hemen tepki vermemek
12. Kontrollü olmayı öğrenmek
13. Tekrar kullanma isteği ile başa çıkmak
14. Girdaptan çıkış
15. Riskli durumlar
16. Hayırda hayır vardır
17. Bağımsızlık yolunun taşları
18. Bağımsızlık yolunun yeni taşları
19. Sigarayı bırakmak

Not: Bağımlılık modülü Adalet Bakanlığı Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığı AMATEM ve ÇEMATEM gibi madde bağımlılığı tedavi merkezlerinde uygulanan Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA) Eğitim modüllerinden yararlanılmıştır. Programları hazırlayan akademisyen ekip Bakanlığımıza psiko-sosyal destek programı geliştiren akademisyen ekip aynıdır.

Sedat ERGENÇ

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

İç Denetim Bşk.Yrd.

iletisim@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Toplumsal](#) [2]

Kaynak URL (02/05/2024 - 19:28 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/okur-makale/cocukla-suc-iliskisi-ve-rehabilitasyonu-cocuk-destek->

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

[merkezleri](#)**Bağlantılar:**[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/sedatergenc>[2] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>